

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ

Доклад за данъчните разходи

2015 г.

Дирекция „Данъчна политика“

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
I. Доклад за данъчните разходи - същност	4
II. Защо е необходимо изготвянето на Доклад за данъчните разходи в България	4
III. Процес на изготвяне на доклад за данъчните разходи	4
IV. Дефиниция за данъчен разход	5
V. Данъчен стандарт - същност	6
VI. Дефиниране на данъчен стандарт в България	6
6.1. Данъчен стандарт по отношение на данъците върху печалбите и доходите	7
6.2. Данъчен стандарт по отношение на данъците върху потреблението	8
VII. Методология за оценка на данъчните разходи	8
VIII. Оценка на данъчните разходи	9
8.1. Общ размер на данъчните разходи	9
8.2. Оценка на данъчните разходи по видове данъци	11
8.3. Оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки	12
8.4. Оценка на данъчните разходи по цели	17
8.5. Оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори	18
8.6. Оценка на данъчните разходи по получатели	19
IX. Възможности за усъвършенстване на процеса по изготвяне на Доклад за данъчните разходи	20
Заключение	21

ВЪВЕДЕНИЕ

Основната цел на данъчната политика е да формира обхвата на данъчното облагане по такъв начин, че да гарантира висока ефективност и прозрачност на данъчната система. Ефективността на данъчната система се свежда до осигуряване на фискалните нужди на държавата, като същевременно се запази възможно най-високият икономически растеж и се осигури подходящ жизнен стандарт на обществото.

Този компромис между фискални, икономически и социални цели се постига чрез диференциране на обекта на данъчно облагане (потребление, приходи или имущество) и конструирането на самите данъци, включително данъчна основа, данъчни ставки и преференции. Прилагането на такива решения дава възможност за по-голяма гъвкавост на обхвата на данъчното облагане и стимулиране на поведението на данъкоплатците в съответствие с очакванията на държавата. От една страна, тези решения представляват преференции за специфични групи данъкоплатци, а от друга страна, те лишават държавата от част от потенциалните данъчни приходи или, с други думи, държавата се отказва от част от данъчните приходи, за да постигне определена икономическа или социална цел.

Българската данъчна система предвижда редица данъчни преференции, целта на които е да стимулират поведението на данъкоплатците в подкрепа на развитието на определени региони, избрани икономически отрасли и специфични видове дейност, или промяна на прогресивните черти на данъчната система. Данъчните преференции, от правна гледна точка могат да приемат различни форми – ниски данъчни ставки за данък върху печалбата и данък върху дивидентите, намалени данъчни ставки, данъчни ваканции, инвестиционни данъчни кредити, ускорена данъчна амортизация, пренасяне на данъчни загуби и други. Общата характеристика на различните форми на данъчни преференции е намаляване на данъчното задължение и следователно намаляване на потенциалните данъчни приходи в бюджета.

Загубите от данъчни приходи, възникващи в резултат на предоставени данъчни преференции, се възприемат като данъчни разходи.

Данъчните разходи де факто са заместител на бюджетните разходи, а при определени условия могат да бъдат алтернатива за директни трансфери от държавния или общинския бюджет.

За разлика от бюджетните разходи, които са предмет на задълбочен анализ, наблюдение и контрол, данъчните разходи много често са извън обхвата на този контрол. Една от основните причини е, че бюджетните разходи обикновено са представени в един единствен нормативен документ, докато данъчните разходи са разпръснати в различни данъчни закони, често скрити, трудни за анализ и оценка.

Подобна ситуация нарушава прозрачността на финансовото управление на държавата и създава риск от неправилно разпределение на публичните средства. Ето защо оценяването на данъчните разходи е от ключово значение за оформяне на фискалната политика на страната. Оценяването на данъчните разходи от една страна създава възможност за правилното разпределение и преразпределение на публичните средства, а от друга страна представлява отправна точка за оценка на ефективността на отделните данъчни разходи и данъчната система като цяло.

I. ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ - СЪЩНОСТ

Изготвянето на доклади за данъчните разходи има дългогодишна традиция в повечето държави-членки на Европейския съюз и държавите-членки на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

Годишните доклади за данъчните разходи се изготвят и публикуват с цел осигуряване на прозрачност на разпоредбите регламентиращи данъчните преференции.

В редица държави-членки на Европейския съюз изготвянето на доклади за данъчните разходи е регламентирано със закон, поради което тези доклади са пряко свързани с държавния бюджет и представляват част от бюджетния процес.

Докладите за данъчните разходи обикновено се изготвят ежегодно, но има и изключения, като в някои държави доклад се изготвя на две или три години.

II. ЗАЩО Е НЕОБХОДИМО ИЗГОТВЯНЕТО НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ В БЪЛГАРИЯ

В България доклад за данъчните разходи се изготвя за шести път. Първият доклад за данъчните разходи обхваща тригодишен период (2007-2009 г.). Вторият доклад за данъчните разходи обхваща двегодишен период (2010-2011 г.). С третият доклад за данъчните разходи за 2012 г. се въвежда изготвянето на ежегодни доклади за данъчните разходи. Последният публикуван е за 2014 година.

В националното законодателство съществува задължение за изготвяне на доклад за данъчните разходи съгласно разпоредбите на чл. 16, ал. 4 от Закона за публичните финанси, и с изготвения доклад се цели, от една страна, увеличаване на прозрачността на публичните финанси, а от друга страна информираност на обществото относно системата от данъчни преференции и тяхната стойност.

Настоящият доклад за данъчните разходи обхваща количествена оценка на различните видове данъчни преференции и облекчения за 2015 година.

В доклада са включени данъчните разходи по видове данъчни мерки (преференции), свързани с данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни доходни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

Данъчните разходи, представени в настоящия доклад, са оценени на базата на отчетни данни, съдържащи се в данъчните и митническите декларации, предоставени от Националната агенция за приходите и Агенция „Митници“, както и на база на статистическа информация от Българската народна банка и Националния статистически институт.

III. ПРОЦЕС НА ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Процесът на изготвяне на настоящия доклад за данъчните разходи включва следните основни етапи:

- Изготвяне на списък с действащите данъчни преференции в Закона за данък върху добавената стойност, Закона за акцизите и данъчните складове, Закона за корпоративното подоходно облагане и Закона за данъците върху доходите на физическите лица за 2015 година;
- Дефиниране на понятието данъчен разход;
- Дефиниране на понятието данъчен стандарт по видове данъци;
- Идентифициране кои от данъчните преференции са данъчни разходи и кои от тях са част от данъчния стандарт;
- Изготвяне на списък с данъчните разходи за 2015 година;
- Избор на методи за оценка на данъчните разходи;
- Анализ на наличната информация и източници на информация за оценка на данъчните разходи;
- Изготвяне на оценка на данъчните разходи;
- Препоръки за усъвършенстване на процеса на изготвяне на доклад за данъчните разходи.

IV. ДЕФИНИЦИЯ ЗА ДАΝЪЧЕН РАЗХОД

Данъчните преференции от правна гледна точка могат да приемат различни форми – ниски данъчни ставки за данък върху печалбата и данък върху дивидентите, намалени данъчни ставки, данъчни ваканции, инвестиционни данъчни кредити, ускорена данъчна амортизация, пренасяне на данъчни загуби и други.

Под данъчна преференция се разбира разпоредба от данъчното законодателство, в резултат на която се намалява данъчната основа или сумата на дължимия данък. Основна характеристика за всички форми на данъчни преференции е, че намаляват данъчното задължение и следователно, водят до намаляване на потенциалните данъчни приходи в бюджета. Загубите от данъчни приходи възникващи в резултат на предоставени данъчни преференции се възприемат като данъчни разходи.

Въпреки, че съществува много тясна връзка между данъчните преференции и данъчните разходи, определението за данъчна преференция не е достатъчно изчерпателно за целите на идентифицирането на данъчните разходи.

Идентифицирането на данъчните разходи е сложен процес, но е необходимо условие за определяне на тяхната стойност. Следва да се отбележи, че не всички данъчни решения, които са мерки за данъчни преференции са истински данъчни разходи. Някои от данъчните мерки са въведени с цел рационализиране на данъчната система, намаляване на разходите за администриране на данъци или са резултат от международни задължения или задължения във връзка с членство в Европейския съюз.

Анализът на докладите за данъчни разходи на други държави, както и проучването на редица публикации на международни организации, водят до извода, че не съществува единно и общоприето определение за данъчен разход. Това се дължи, от една

страна, на съществените различия в данъчните системи на отделните държави, а от друга страна, на използвания от тях подход към функцията на данъчните разходи.

Една голяма част от държавите, изготвящи периодични доклади за данъчните разходи, са възприели дефиницията за данъчен разход на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. Според ОИСР „Данъчният разход е трансфер на публични ресурси, който се постига чрез намаляване на данъчните задължения по отношение на данъчния стандарт (стандартната данъчна система) вместо чрез директен разход”.

За целите на изготвяне на първия доклад за данъчните разходи беше възприета дефиницията за данъчен разход на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. В доклада беше препоръчано да се приеме национална дефиниция за данъчен разход за целите на анализа и оценката на данъчните разходи в България.

Препоръката е отразена в Закона за публичните финанси в сила от 1 януари 2014 г., чрез въвеждане на определение на понятието „данъчен разход“.

По смисъла на §1, т.9 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси „Данъчен разход“ е индиректен разход, направен чрез данъчната система по силата на законова разпоредба, който води до намаляване или отсрочване на бюджетни приходи за постигане на определена икономическа или социална цел.

За целите на изготвяне на настоящия анализ е възприето по-разширено определение за данъчен разход в сравнение с определението в Закона за публичните финанси.

Определение за данъчен разход

Данъчен разход е индиректен разход, направен чрез данъчната система по силата на законова разпоредба, приложението на която от определена категория данъчно задължени лица води до намаляване или отсрочване на бюджетни приходи в сравнение с прилагането на данъчния стандарт за съответния вид данък за постигане на определена икономическа или социална цел.

V. ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ - СЪЩНОСТ

Дефинирането на данъчен стандарт е от съществено значение за определянето, дали една данъчна разпоредба представлява данъчен разход или е присъща характеристика на данъчната система.

Световната практика показва, че не съществува един общоприет модел за данъчен стандарт поради различието в данъчните системи на отделните държави. Всяка страна сама определя данъчния си стандарт за целите на собственото си изследване и анализ.

VI. ДЕФИНИРАНЕ НА ДАНЪЧЕН СТАНДАРТ В БЪЛГАРИЯ

В България няма прието универсално определение за данъчен стандарт.

Следва да се подчертае, че точното дефиниране на данъчния стандарт (стандартната данъчна система) е много трудно, отчитайки факта, че всяка данъчна разпоредба следва да бъде много добре анализирана, за да се установи дали това е присъщ признак за даден данък или това е преференция за определена група данькоплатци, дейности, икономически сектори и т.н.

Дефинирането на данъчния стандарт изисква да се посочат най-важните принципи на данъчното облагане, както и тези елементи на данъчната система, които в законовия смисъл може да са мярка за данъчни преференции, но на практика са част от данъчния стандарт и не следва да се считат за данъчен разход. Общите принципи за данъчната система са принципът на универсалност, всеобхватност и справедливост на данъчното облагане. Други елементи, които следва да бъдат признати като данъчен стандарт, това са стандартните данъчни ставки (ставката за данък върху добавената стойност, за корпоративен данък и данък върху доходите на физическите лица и др.), данъчната амортизационна система, възможността за намаляване на годишната данъчна основа (напр. със задължителните осигурителни вноски), както и принципите, заложи в правото на ЕС, които са задължителни за всички държави-членки.

Не е възможно да се определи един данъчен стандарт за всички данъци. Посочените по-горе принципи могат да бъдат приложими за всеки данък, но характерните особености на отделните данъци налагат необходимост от дефиниране на данъчен стандарт за всеки вид данък. По отношение на данъка върху добавената стойност и акцизите, които са хармонизирани на ниво ЕС и структурата им е резултат от Общностното право, се оставя много малка възможност на държавите-членки при крайното им оформяне.

За целите на настоящия доклад във връзка с идентифицирането на данъчните разходи и тяхната оценка е дефиниран данъчен стандарт по отношение на две категории данъци - данъци върху печалбите и доходите, и данъци върху потреблението.

6.1. Данъчен стандарт за данъци върху печалбите и доходите

Данъчният стандарт за данъците върху печалбите и доходите ще следва следните основни принципи:

- Универсалност на данъчното облагане - печалбите и доходите на юридическите и физическите лица са обект на облагане, независимо от осъществяваната икономическа дейност или региона, в който се осъществява;
- Пълнота на данъчното облагане – всяка печалба/доход е обект на облагане, независимо от източника им, категорията на платеща или предназначението на печалбата/дохода;
- Индивидуално данъчно облагане – облагане на отделно юридическо или физическо лице, което получава прихода или дохода;
- Годишно определяне на размера на данъците;
- Стандартни данъчни ставки за данъци върху печалбите или доходите;
- Данъчна амортизационна система.

Данъчните разпоредби, които отговарят на посочените по-горе принципи, следва да се разглеждат като данъчен стандарт и отправна точка за идентифициране на данъчните разходи. Данъчният стандарт ще включва и всички разпоредби, свързани с избягване на двойното данъчно облагане, т. е. освобождаване от облагане или прилагането на методите за освобождаване от облагане, регламентирани в двустранните спогодби за избягване на двойно данъчно облагане, по които страна е Република България.

6.2. Данъчен стандарт за данъци върху потреблението – данък върху добавената стойност и акцизи

По отношение на ДДС и акцизите, данъчният стандарт ще следва принципите, задължителни за всички държави-членки на ЕС, и заложи в законодателството на съюза.

Задължителните освобождавания от облагане съгласно европейското законодателство са данъчен стандарт. Всички възможни опции за освобождаване от облагане, които не са задължителни за държавите-членки и са въпрос на национално решение, следва да се считат за отклонение от данъчния стандарт, т. е. за данъчен разход. Същото се отнася и за данъчните ставки. Данъчният стандарт включва стандартната (основна) ставка. Намалените данъчни ставки – за данък върху добавената стойност и акцизите, следва да се третират като данъчен разход. Разпоредба, която ограничава обхвата на данъчното облагане поради административни или контролни причини – например, освобождаване от облагане с акциз алкохолните напитки, произведени от физически лица за собствено потребление и, които не са предназначени за продажба, следва да се счита за данъчен стандарт, а не за данъчен разход.

VII. МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ОЦЕНКА НА ДАΝЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Необходимо условие за правилното разпределение на публичните средства е предварително да бъде определен точният им размер. За разлика от директните трансфери (бюджетните разходи) стойността на данъчните преференции не е известна предварително. Възможностите за определяне на точната им стойност в последствие (след края на финансовата година) също са ограничени, особено в случаите, когато няма изискване за подробно докладване на данъчните разходи в данъчните декларации.

Ето защо, определянето на стойността на данъчните разходи изисква оценки, извършени чрез прилагане на конкретна методология.

Най-често използваният метод за оценка на стойността на данъчните разходи е методът на преотстъпените приходи, който се свежда до оценка на суми, които не са платени в бюджета в резултат на съществуването на даден данъчен разход.

Други приложими методи са методът на получаване на приходи и методът на равностойността на разходите.

Методът на получаване на приходи се основава на оценка на сумите, които биха били платени в бюджета, ако определени данъчни разходи се елиминираха от данъчната система, но като се вземе предвид промяната в поведението на данъкоплатците, което е в

резултат от елиминиране на разходите.

Методът на равностойността на разходите се състои в оценка на стойността на паричните разходи, които биха били необходими за финансиране на определена цел извън данъчната система (например, разходи за увеличаване на социалните помощи или субсидии за закупуване на нови технологии).

За целите на настоящия доклад е използван методът на преотстъпените приходи.

VIII. ОЦЕНКА НА ДАНЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

Данъчните разходи са оценени за 2015 година.

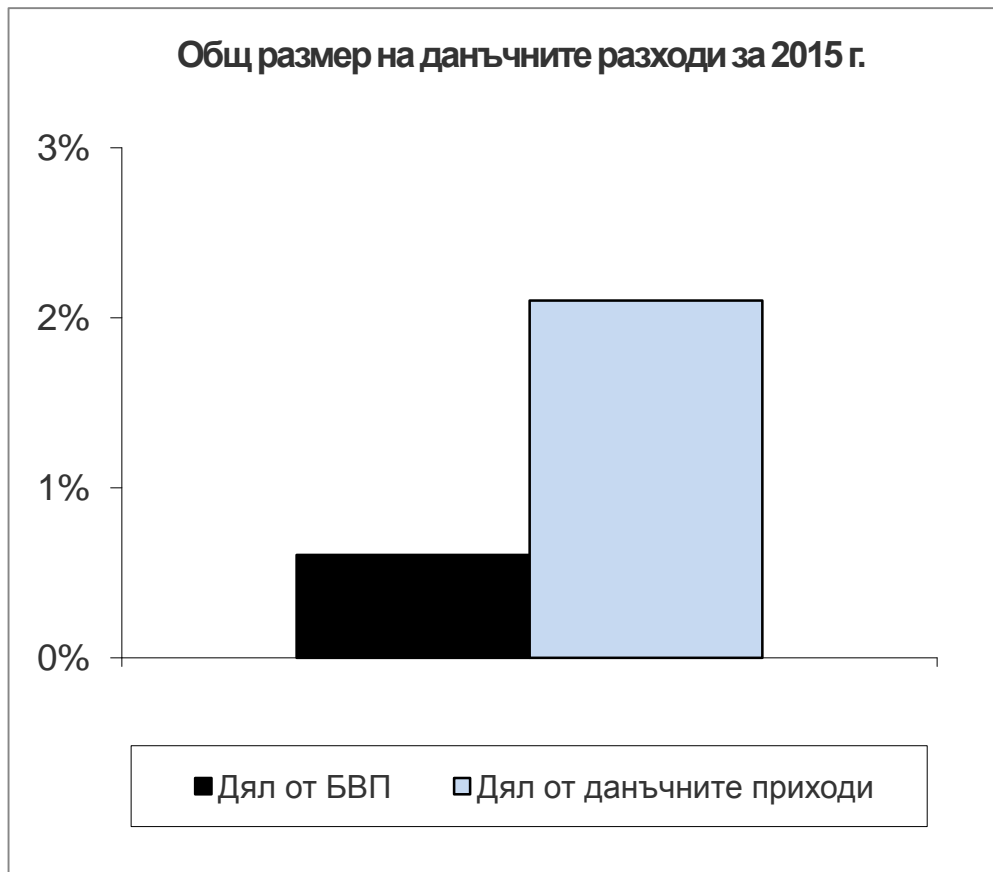
Данъчните разходи представени в настоящия доклад, са оценени на базата на отчетни данни, съдържащи се в данъчните и митническите декларации, както и на база на статистическа информация от Българската народна банка и Националния статистически институт.

Изготвена е цялостна оценка на данъчните разходи, която включва:

- общ размер на данъчните разходи;
- оценка на данъчните разходи по видове данъци;
- оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки;
- оценка на данъчните разходи по цели;
- оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори;
- оценка на данъчните разходи по получатели.

8.1. Общ размер на данъчните разходи

Година	Общ размер на данъчните разходи (в лева)	% от БВП	% от данъчните приходи
2015	522 544 048	0,60 %	2,1 %

2015 година

При данъчните разходи за 2015 г. се наблюдава нарастване в абсолютна стойност, дължащо се на намаление в броя на неоценените данъчни разходи. Това съответно дава отражение и върху процентното съотношение към brutния вътрешен продукт и данъчните приходи.

Анализът показва, че оценената загуба на приходи в резултат на данъчните разходи представлява по-малко от 1 % от БВП (0,60 % от БВП за 2015 г.).

За сравнение, държавите членки с най-висок дял на отчетените данъчни разходи към БВП са в: Италия - 8,1 %, Великобритания - 5,9 % и Испания - 5,5 %. Широкият диапазон в стойностите на показателя се дължи, от една страна, на съществуващите разлики в данъчните системи на отделните държави, а от друга страна, на различните подходи и методи, използвани за оценка на данъчните разходи¹.

В държави, включително и в България, с широка данъчна основа и ниски данъчни ставки за данъците върху печалбите и доходите, данъчните разходи са малко на брой – до 41. Съответно, в страни с тясна данъчна основа или с високи данъчни ставки броят на данъчните разходи е няколко пъти по-висок и достига до 380.

¹ Източник - Tax expenditures in direct taxation in EU Member States http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2014/pdf/ocp207_en.pdf

8.2. Оценка на данъчните разходи по видове данъци

Данъчните разходи са оценени по видове данъци – данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

2015 година

За 2015 г. са идентифицирани общо 39 броя данъчни разходи. Въз основа на наличната информация е определена стойността на 26 броя данъчни разходи (67 % от всички идентифицирани разходи). Неоценените данъчни разходи представляват 33 % от всички разходи.

Най-голям относителен дял заемат данъчните разходи по корпоративни данъци (51,3 %) следвани съответно от разход по акцизите (21,1 %) и данъчните разходи по ДДС (19,7 %).

Вид данък	Брой данъчни разходи	Оценени данъчни разходи	Оценка – сума (в лева)	% от данъчните приходи
ДДС	2	1	103 097 719	0,41 %
Акцизи	8	7	110 057 811	0,44 %
Корпоративни данъци	20	9	268 154 980	1,08 %
Данъци върху доходите на физическите лица	9	9	41 233 538	0,17 %
Общо	39	26	522 544 048	2,10 %

2015 година

Анализът показва, че едва една трета от данъчните разходи не са оценени. Липсата на оценка се дължи на факта, че в данъчните декларации не се съдържат необходимите данни или се съдържа обобщена информация, която не може да се използва, за да бъде надеждно оценен съответният вид данъчен разход.

В тази връзка, поради факта че не е налична детайлна и изчерпателна информация, която да отразява точното влияние на някои от данъчните разходи върху държавния бюджет, в ежегодните доклади количествената оценка на ефектите от тях не може да бъде представена. Това е отразено в полето сума, текстово – „Данъчният разход не е оценен“.

Например, в годишната данъчна декларация по чл. 92 от Закона за корпоративното подоходно облагане се съдържа обобщена информация за данъчно признатите разходи за амортизация за всички данъчни амортизируеми материални и нематериални активи. Информацията в декларацията не е достатъчно детайлизирана, поради което не е възможно изготвянето на оценка на данъчните разходи по данъчни мерки “Ускорена

данъчна амортизация до 50 % за машини и съоръжения” и “Ускорена данъчна амортизация (100 % годишно) за актив, формиран в резултат на развойна дейност”.

От една страна, е необходимо опростяване на административните процедури, включително и на процеса, свързан с попълването и подаването на данъчните декларации, с цел намаляване на административната тежест и разходите на данъчно задължените лица. От друга страна, липсата на определена информация, свързана с данъчните преференции по корпоративните данъци и данъците върху доходите на физическите лица, е пречка за определяне на действителния размер на данъчните разходи и за изготвянето на реалистичен доклад за данъчните разходи.

Препоръка: Информацията в годишните данъчни декларации следва внимателно да бъде анализирана, за да се определи дали част от нея може да отпадне и да бъде заменена с друга с оглед постигане на ефективен баланс за успешното реализиране на набеязаните цели.

8.3. Оценка на данъчните разходи по видове данъчни мерки

Данъчните разходи са оценени по видове данъчни мерки по следните видове данъци - данък върху добавената стойност, акцизи, корпоративни данъци и данъци върху доходите на физическите лица.

1. Данъчни мерки по данъка върху добавената стойност

С най-голям относителен дял в данъчните разходи по данъка върху добавената стойност е данъчният разход по данъчна мярка „Намалена данъчна ставка за настаняване в хотели и други подобни заведения”.

Вид данъчна мярка	Година на въвеждане	% от данъчните приходи от ДДС	Сума (в лева)
Специален ред за начисляване на ДДС при внос и 30-дневен срок за възстановяване на ДДС	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Намалена данъчна ставка (9 %) за настаняване, предоставяно в хотели и други подобни заведения ²	2007 ³	1,33 %	103 097 719
Общо		1,33 %	103 097 719

² От 2014 г. има промяна в методологията за изчисляване на ефекта от намалена ставка за настаняване, предоставяно в хотели и подобни заведения. Използвани са данни на НСИ.

³ Данъчната мярка е въведена от 2007 г. с намалена ставка от 7 % и от м. април 2011 г. е променена на 9%.

2015 година

При съпоставяне на информацията по мярка „Намалена данъчна ставка (9 %) за настаняване, предоставяно в хотели и други подобни заведения“, се отчита ръст от 6,4 млн. лева (6,2 %) за 2015 г. спрямо предходната година. Фактор влияещ върху размера на данъчния разход за разглеждания период, по отношение на дейности свързани с настаняване в страната, е отчетеният ръст от 3,52 % в приходите от нощувки в страната на годишна база⁴:

2. Данъчни мерки по акцизите

Вид данъчна мярка	Година на въвеждан е	% от данъчните приходи от акцизи	Сума (в лева)
Възстановяване на платен акциз върху алкохол и алкохолни напитки при употребата им за медицински цели	2006	X	Данъчният разход не е оценен
Възстановяване на платен акциз за електрическа енергия на лицензирани железопътни превозвачи и управители на железопътна инфраструктура	2007	0,09 %	4 062 309
Нулева акцизна ставка върху електрическата енергия за битови нужди	2007	0,48 %	21 750 131
Намалена акцизна ставка за природен газ, използван като моторно гориво и гориво за отопление	2006 ⁵	0,88 %	39 897 311
Намалена акцизна ставка за етилов алкохол (ракия), произведен в специализиран малък обект за дестилиране в размер на 550 лв. за 1 хектолитър чист алкохол	2006 ⁶	0,02 %	734 549
Намалена акцизна ставка за бира, произведена от независими малки пивоварни	2009	0,07 %	3 038 415
Възстановен акциз за дизелово гориво	2006 ⁷	0,90 %	40 570 568

⁴ По данни на НСИ.

⁵ Данъчната мярка е въведена през 2006 г. със ставка 0 лв. за 1 гигаджаул. През 2012 г. ставката е променена на 0,85 лв. за 1 гигаджаул.

⁶ Данъчната мярка е въведена през 2006 г. със ставка 0 лв. за 1 хектолитър чист алкохол. През 2007 г. ставката е променена на 550 лв. за 1 хектолитър чист алкохол, същата е действаща и към момента.

⁷ През годините държавната помощ е била предоставяна и отчитана в различни форми. В периода 2010 г. - 2013 г. мярката е била отменена, след което се възстановява във вид на специален ред за приспадане на акциз срещу ваучери за гориво под формата на държавна помощ за земеделския сектор.

използвано от земеделските производители			
Нулева акцизна ставка върху въглищата и кокса при продажба на физически лица	2007	0,0001 %	4 527
Общо		2,43 %	110 057 811

2015 година

След актуализацията на оценките за 2014 г. анализът показва намаление на данъчните разходи по акцизите за разглеждания период.

Намалението в общата сума на данъчните разходи по акцизи се дължи на данъчна мярка „Намалена акцизна ставка за природен газ, използван като моторно гориво и гориво за отопление“. Голяма част от наблюдаваните мерки отразяват увеличение спрямо актуализираната оценка за предходната година. Данъчна мярка „Възстановен акциз за дизелово гориво използвано от земеделските производители“ продължава действието си и през разглеждания период, до достигане на предвидените в закона размер - до 84 млн. лева⁸.

За 2015 г. с най-голям относителен дял в данъчните разходи по акцизите са следните две данъчни мерки:

- „Възстановен акциз за дизелово гориво използвано от земеделските производители“ (36,86 % - 2015 г.);
- „Намалена акцизна ставка за природен газ, използван като моторно гориво и гориво за отопление “ (36,25 % -2015 г.).

3. Данъчни мерки по корпоративните данъци

Вид данъчна мярка	Година на въвеждане	% от данъчните приходи от корпоративни данъци	Сума (в лева)
Освобождаване от облагане на сделките с ценни книжа, извършени на регулиран пазар	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Освобождаване от облагане с корпоративен данък на КИС, национални инвестиционни фондове и дружества със специална инвестиционна цел	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Освобождаване от облагане с корпоративен данък на Българския червен кръст	2007	X	Данъчният разход не е оценен

⁸ Чл. 58. от Закон за държавния бюджет на Република България за 2015 г. - <http://dv.parliament.bg/DVWeb/showMaterialDV.jsp;jsessionid=CBA328B228E655EA358A3C2D10A08673?idMat=90900>

Доклад за данъчните разходи 2015 г.

Освобождаване от облагане с корпоративен данък и данък върху приходите - висшите училища	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Освобождаване от облагане с корпоративен данък и данък върху приходите – БАН, Селскостопанска академия и други	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Преотстъпване до 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица	2007	0,67 %	13 233 787
в т.ч. данъчно облекчение, представляващо минимална помощ		0,18 %	3 475 508
в т.ч. в случаите на държавна помощ за регионално развитие		0,49 %	9 758 279
Преотстъпване до 60 на сто от корпоративния данък на регистрирани земеделски производители	2007	1,14 %	22 598 164
Преотстъпване на корпоративен данък на предприятия, наемащи хора с увреждания	2007	0,12 %	2 473 425
Преотстъпване 50 на сто от корпоративния данък на социални и здравноосигурителни фондове	2007	0,002 %	36 196
Ускорена данъчна амортизация (100 % годишно) за актив, формиран в резултат на развойна дейност	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Пренасяне на данъчни загуби	2007	10,28 %	203 448 349
Данъчно признати разходи за дарения	2007	0,19 %	3 841 210
Данъчно облекчение при наемане на безработни лица	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Преотстъпване 50 на сто от данъка върху приходите на бюджетни предприятия	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Освобождаване от облагане на социални разходи за ваучери за храна, за вноски и премии за допълнително социално осигуряване и застраховки "Живот" и разходи за транспорт на работници и служители и лицата, наети по договор за управление и контрол	2007	0,83 %	16 351 200
Ускорена данъчна амортизация	2007	X	Данъчният разход не е оценен
Данъчно признати разходи за стипендии	2007	0,04 %	866 357

Данъчно облекчение при подаване на годишна данъчна декларация и годишен отчет за дейността по електронен път, както и внесен корпоративен данък до 31 март на следващата година, но не повече от 1000 лв.	2007	0,27 %	5 306 290
Общо		13,55 %	268 154 980

Забележка: В данъчните мерки по корпоративните данъци е включен като данъчен разход “Пренасяне на данъчни загуби”. Пренасянето на данъчни загуби е данъчна преференция, но по-задълбоченият анализ на същността на данъчната преференция показва, че тя не би следвало да се включва и оценява като данъчен разход. За целите на настоящия анализ тази данъчна преференция е оценена като данъчен разход, поради високата ѝ стойност.

На годишна база мярката „Пренасяне на данъчни загуби“ отбелязва ръст от 12,2 %, който може да се обясни като остатъчен елемент на 5-годишния срок в пренасянето на данъчните загуби.

4. Данъчни мерки по данъците върху доходите на физическите лица

Вид данъчна мярка	Година на въвеждане	% от данъчните приходи от данъци върху доходите на физическите лица	Сума (в лева)
Данъчно облекчение за лица с намалена работоспособност	2007	0,88 %	23 846 557
Данъчно облекчение за лични вноски за осигурителен стаж при пенсиониране	2007	0,01 %	150 395
Данъчно облекчение за лични вноски за доброволно осигуряване и застраховане	2007	0,14 %	3 931 465
Данъчно облекчение за дарения	2007	0,01 %	274 689
Данъчно облекчение за млади семейства	2009	0,06 %	1 603 863
Данъчно облекчение за деца ⁹	2005	0,05 %	1 352 655
Данъчно облекчение за деца с увреждания	2015	0,03 %	687 255

⁹ Данъчната мярка е въведена през 2005 г. и е действала до 2008 г., след което е отменена и отново възстановена през 2015 г.

Доклад за данъчните разходи 2015 г.

Данъчни преференции за еднолични търговци (преференции по ЗКПО, които могат да бъдат ползвани от ЕТ)	2007	0,14 %	3 691 733
Данъчни облекчения при прилагане на метод за избягване на двойното данъчно облагане „Освобождаване с прогресия“	От годината на влизане в сила на конкретното СИДДО с приложим метод „Освобождаване с прогресия“	0,21 %	5 694 927
Общо		1,52 %	41 233 538

8.4. Оценка на данъчните разходи по цели

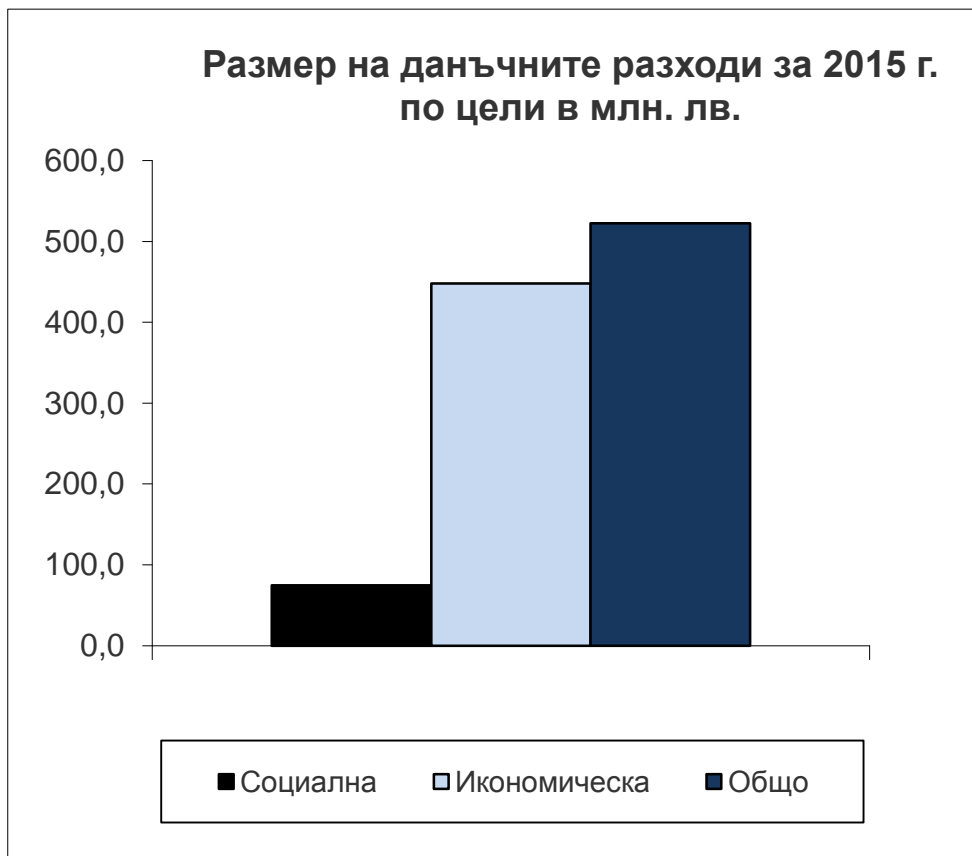
Данъчните разходи са оценени по две основни цели – икономическа цел и социална цел. Данъчните разходи с икономическа цел се отнасят за данъчните мерки, насочени към стимулиране на преките чуждестранни инвестиции и иновациите, повишаване на заетостта, развитието на определени региони и икономически отрасли в страната.

Данъчните разходи със социална цел се отнасят за данъчните мерки, насочени към определени категории физически лица.

2015 година

За 2015 г. относителният дял на данъчните разходи с икономическа цел е 85,7 %, съответно, данъчните разходи със социална цел – 14,3%.

Цел	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Икономическа цел	447 888 271	1,80 %
Социална цел	74 655 777	0,30 %
Общо	522 544 048	2,10 %

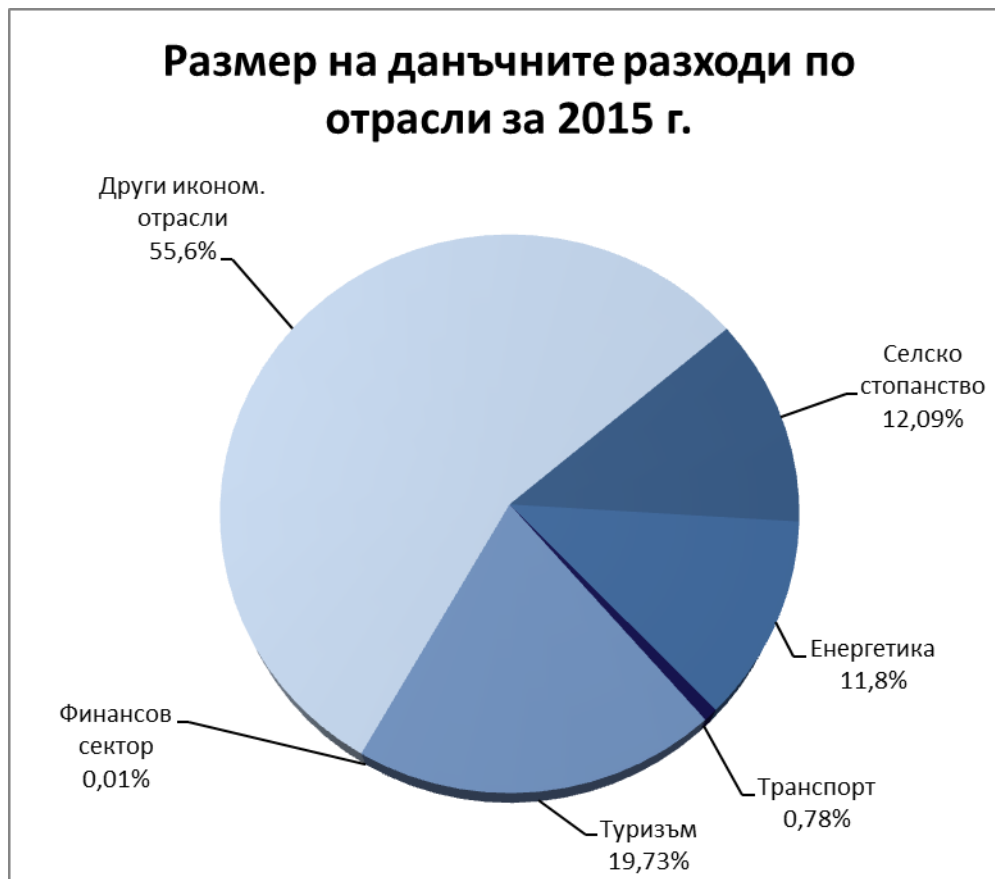

8.5. Оценка на данъчните разходи по икономически отрасли и сектори

Данъчните разходи са оценени по икономически отрасли и сектори.

2015 година

Икономически отрасъл	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Селско стопанство	63 168 732	0,25 %
Енергетика	61 651 970	0,25 %
Транспорт	4 062 309	0,02 %
Туризъм	103 097 719	0,41 %
Финансов сектор	36 196	0,0001 %
Други	290 527 122	1,17 %
Общо	522 544 048	2,10 %

Забележка: За целите на оценката на данъчните разходи в категория „Други“ са включени няколко икономически отрасли (хранително-вкусова промишленост, фармацевтична промишленост и др.), както и данъчните разходи по общи данъчни мерки (например, „Пренасяне на данъчни загуби“) или по данъчни мерки за регионално развитие и заетост, които от една страна, обхващат значителен брой отрасли, а от друга страна, трудно могат да бъдат индивидуализирани по отделни икономически отрасли (например, „Преотстъпване до 100 на сто от корпоративния данък на предприятия, извършващи производствена дейност в общини с висока безработица“).

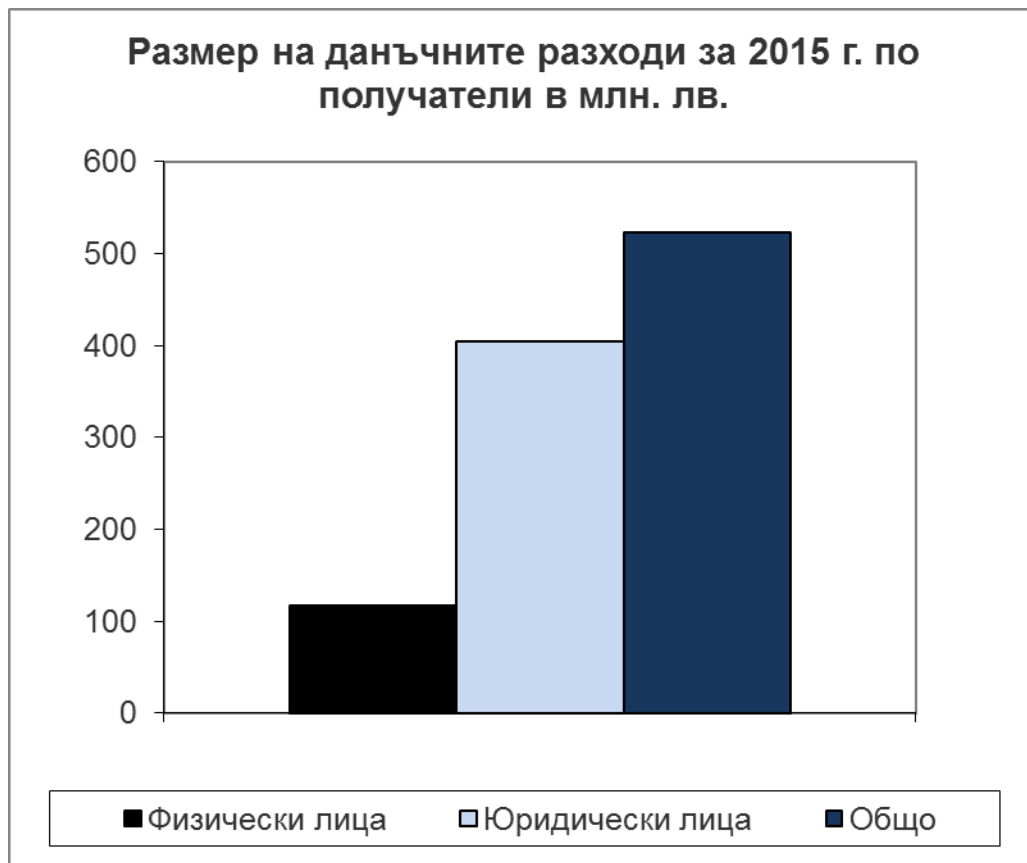
8.6. Оценка на данъчните разходи по получатели

Данъчните разходи са оценени по две основни категории получатели – юридически лица и физически лица.

2015 година

За 2015 г. относителният дял на данъчните разходи, по които получатели са юридически лица, е 77,5 % съответно, данъчните разходи с получатели физически лица - 22,5 %.

Получател	Сума (в лева)	% от данъчните приходи
Юридически лица	405 201 443	1,63 %
Физически лица	117 342 605	0,47 %
Общо	522 544 048	2,10 %

Забележка: За целите на оценката на данъчните разходи в категория „Юридически лица“ са включени местни юридически лица, вкл. неперсонифицирани дружества и места на стопанска дейност в България на чуждестранни лица.

IX. ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ПРОЦЕСА ПО ИЗГОТВЯНЕ НА ДОКЛАД ЗА ДАΝЪЧНИТЕ РАЗХОДИ

- Периодичен преглед и оценка на данъчните разходи – изготвяне на ежегоден Доклад за данъчните разходи;
- Публикуване на Доклада за данъчните разходи на Интернет страницата на Министерство на финансите с цел увеличаване прозрачността на публичните финанси и информираност на обществото;
- Анализ на необходимата информация и източници на информация за изготвяне на оценка на данъчните разходи;

- Намаляване на дела на неоценените данъчни разходи;
- Актуализиране на Доклада за данъчните разходи за минал период при възможност за ревизиране на оценките или остойносттаване на неоценен данъчен разход;
- Изготвяне на оценка на ефективността на данъчните разходи;
- Изготвяне на предварителна оценка “разходи-ползи” при въвеждане на бъдещи данъчни разходи;
- Изготвяне на краткосрочни и средносрочни прогнози за стойността на данъчните разходи, считано от 01.01.2014 година.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Българската данъчна система предлага малко на брой данъчни разходи. Основно данъчните разходи са насочени към стимулиране на икономическото развитие и растеж чрез насърчаване на инвестициите, иновациите и заетостта.

През анализирания период се наблюдава увеличение на данъчните разходи като цяло. Увеличението основно се дължи на декларираните в по-голям размер данъчни печалби и корпоративни данъци, водещи до ползването на по-голям размер данъчни преференции по корпоративни данъци и оказващи пряко влияние върху размера на данъчните разходи.

От доклада е видно, че една част от данъчните разходи не са оценени поради липса на информация, свързана с данъчните преференции по корпоративните данъци и данъците върху доходите на физическите лица. В тази връзка в бъдеще е необходимо предприемане на необходимите действия за намаляване дела на неоценените разходи и изготвянето на по-реалистичен доклад за данъчните разходи, без това да се увеличава административната тежест и разходите на данъчно задължените лица.

Не на последно място следва да се отбележи, че част от данъчните разходи, въведени преди няколко години са загубили въздействието си върху данъкоплатците и са неефективни, като на този етап те водят само до намаляване на бюджетните приходи, без реална полза за икономиката и обществото. За неефективните данъчни разходи следва да бъде проведено по-задълбочено проучване, което да даде отговори на въпроса в каква степен е оправдано по-нататъшното им действие в настоящата им форма. От друга страна следва да се отчете, че тенденцията по въвеждането на нови мерки или възстановяването на стари такива, отразява последователния анализ по прилагането на различни стимули в конкретни области, като динамично средство за постигане на поставените приоритети.

За повече информация:

Дирекция „Данъчна политика“

Министерство на финансите